O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

I.M.Tuxtasinov

2023-yil “30” 08

Ro‘yxatga olindi: № MD-70230101-1.06

2023 yil “30” 08

QIYOSIY TILSHUNOSLIK FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200 000 – San’at va gumanitar fanlar

Ta’lim sohasi: 230 000 – Tillar

Mutaxassislik: 70230101 – Lingvistika (koreys tili)

Samarqand - 2023

Fan/modul kodi QIT1306	O‘quv yili 2024-2025	Semestr 3	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy	Ta‘lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 4	

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta‘lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	Qiyosiy tilshunoslik	60	120	180

2

I.Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad – Qiyosiy tilshunoslik fani magistrlarni nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar, lingvistik hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashni shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi - lingvistik bilim asoslari, til hodisalari sub’ektlari, grammatik kategoriyalar to‘g‘risida tasavvurga ega bo‘lishi;

- lingvistik nazariya asoslarini, til qonunlari, tushunchalari, kategoriyalarini, til hodisasi jarayonlarining xususiyatlarini bilishi va ulardan foydalana olishi;
- magistr til hodisa va jarayonlarini tahlil qilish usullarini qo‘llash, grammatik muammolar buyicha yechimlar qabul qilish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1- mavzu. Qiyosiy tilshunoslik fanining mazmuni, predmeti va metodi
2- mavzu. Qiyosiy tilshunoslikning metodologik asoslari. Qiyosiy-tarixiy, tipologik va kontrastiv yo’nalishlari
3- mavzu. Qiyosiy-tarixiy tilshunoslikning shakllanishi, maqsad va vazifalari.
4- mavzu. Qiyosiy-tarixiy tilshunoslikning qiyosiy-tarixiy, tarixiy-genetik, glottoxronologik, nostratik, areal yo’nalish va metodlari
5- mavzu. Dunyo tillarining geneologik tasnifi. Oltoy tillari nazariyasi.
6- mavzu. Koreys va o’zbek tillarini qiyosiy-tarixiy tahlil qilish tajribalari
7- mavzu. Tipologik tilshunoslik va uning shakllanishi, maqsad va vazifalari
8- mavzu. Tipologik tilshunoslikning chog’ishtirma, genetik, struktur, areal yo’nalishlari.
9- mavzu. Lingvistik tipologiyaning: qiyosiy tipologiya, geneticheskaya tipologiya, kvantitativ tipologiya, determinantiv tipologiya тipologik indekslar ingari metodlari.

10- mavzu. Lingvistik universaliyalar va ularning tillarning qiyosiy tahlilidgi ahamiyati.
11- mavzu. Struktur tipologiya. Tillarning fonetik-fonologik tipologiyasi.
12- mavzu. Tillarning morfologik va sintaktik tipologiyasi.
13- mavzu. Kontrastiv lingvistikaning maqsad va vazifalari, metodologik asoslari.
14- mavzu. Kontrastiv lingvistika va xorijiy tillarni o’qitish metodlari.
15- mavzu. Kontrastiv lingvistika va tarjima nazariyasi.

III. Seminar mashgulotlar bo‘yicha ko‘satma va tavsiyalar

Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1- mavzu. Qiyosiy tilshunoslik va tarjima lingvistikasi
2- mavzu. Qadimgi asrlar tilshunosligi
3- mavzu. Qadimgi rim tilshunosligi,
4- mavzu. Qadimgi xitoy tilshunosligi
5- mavzu. Qadimgi koreys tilshunosligi
6- mavzu. Zamonaviy koreys tilshunosligi
7- mavzu. Komprativistik tilshunoslikning nazariy asoslari
8- mavzu. Nemis tilshunoslari
9- mavzu. Vilgelm Fon Gumboldt
10- mavzu. Xind-Evropa tillari oilasi
11- mavzu. Oltoy tillari oilasi
12- mavzu. Agglyutinativ tillar
13- mavzu. Ihotalangan tillar (amorf tillar)
14- mavzu. Chog‘ishtirma tilshunoslikning asosiy prinsiplari va yo‘nalishlari
15- mavzu. Kontrastiv lingvistika va tarjima nazariyasi

IV. Mustaqil talim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan topshirislar:

1- mavzu. Qiyosiy tilshunoslik va tarjima nazariyasi
2- mavzu. Turli til sistemalarini qiyosiy o‘rganishning zamonaviy metodlari
3- mavzu. Qiyosiy chog‘ishtirish va tipologik metodlar
4- mavzu. Til tizimlarini qiyosiy tavsiflash prinsiplari
5- mavzu. Qiyosiy tilshunoslik tarixi
6- mavzu. Til oilalari
7- mavzu. Hind-Yevropa tillari
8- mavzu. Oltoy tillari
9- mavzu. Sino-tibet tillari

	10- mavzu. Glottoxronologiya 11- mavzu. Leksika, frazeologiya, morfologiya va sintaksisda kongruentlik 12- mavzu. Leksik birliklar va tarjima 13- mavzu. Qiyosiy tilshunoslik va chet tillarni o‘qitish 14- mavzu. A.Shleyxer va uning qiyosiy-tarixiy tilshunoslik tadqiqotlariga qo‘shgan hissasi 15- mavzu. A. Boduen de Kurtene va tillar tipologiyasi 16- mavzu. Tillarni o‘zlashtirishda interferensiya muammolari 17- mavzu. Qiyosiy tipologik grammatikaning asosiy kategoriyalari
3	**V. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o‘zlashtirish natijasida magistr: -Koreys tilining boshqa tillar bilan ilmiy va nazariy qarashlarni bilish. -Koreys tilini qiyosiy o’rganishda qo’llaniladigan texnika va usullarni bilish va ***tasavvurga ega bo‘lishi;*** Sharq tilshunosligi, o‘rta asrlar tilshunosligi, Yevropa uyg‘onish davri tilshunosligi, XIX asrda yuzaga kelgan qiyosiy-tarixiy tilshunoslik, XX asr tilshunosligi va turli lingvistik yo‘nalishlaming paydo bo‘lishi, struktur tilshunoslik, glossematika, amaliy lingvistika, deskriptiv tilshunoslik yoki amerika struktural tilshunosligi, yosh gumboldchilar va tilshunoslikdagi falsafiy maktab, zamonaviy tilshunoslik masalalari, sotsiolingvistika, psixolingvistika, kognitiv tilshunoslik masalasini tushuna olish ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** Qiyosiy tilshunoslik va chet tillarni o‘qitish malaka hosil qilishi va amalda ***ko‘nikmalariga ega bo‘lishi;***
4	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • mantiqiy fikrlash; • Guruhlarda ishlash; • Taqdimotlarni qilish; • Individual loyihalar; • Jamoa bo’lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar;
5	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.
6	**Asosiy adabiyotlar** 1. Lyle Campbell, William J. Poser. Language Classification: History and Method. - New York: BloomsburyAcademic,2009.-536 p. 2. Расулов Р. Умумий тилшунослик (дарслик). -Тошкент, 2013.-312 b.

	3. 한국어 읽기 4. 연세대학교. 서울 2014 년. **Qo‘shimcha adabiyotlar** 4. 문학 텍스트 읽기. 최유찬. – 서울, 2004 . 5. 한국어. 읽기. 5. 연세대학교. – 서울2014년. **Axborot manbaalari** 10. www.ziyonet.uz 11. http://www.snu.ac.kr 12. http://www.korea.ac.kr 13. www.yonsei.ac.kr 14. https://www.scopus.com 15. https://elibrary.ru 16. http://korean.com 17. http://www.infokorea.ru
7	Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2023-yil “30” 08 dagi “1”-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8	**Fan/modul uchun mas’ullar:** A.S.Rahimov - SamDChTI “Koreys filologiyasi” kafedrasi v.b. professori., f.f.n.
9	**Taqrizchilar:** A.Turobov – SamDChTI “O‘zbek tili va adabiyoti” kafedrasi professori, f.f.n. M.A. Baymatova – “Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti “Tillar” kafedrasi katta o‘qituvchisi